

Remiss inom regeringsuppdrag om uppdaterade riktlinjer för skydds jakt

Sammanfattning

LRF har i detta remissvar föreslagit ändringar i de remitterade förslagen och poängterat vikten av att nya riktlinjer för skydds jakt bör ge minimalt utrymme för skilda tolkningar. Beslut om skydds jakt på varg har under 2023 och hittills under 2024 utvecklats till juridiskt komplicerat beslutsfattande. I vissa fall med följder av fortsatta, omfattande skador på tamdjur och upprepade domstolsprocesser om fattade beslut. Det är därför av största vikt att Naturvårdsverkets (NV) nya riktlinjer formuleras så precist och med så god vägledning som det är möjligt. Nu aktuell remiss rör bara delar av kompletta riktlinjer. Det är därför LRF:s bestämda uppfattning att NV bör remittera verkets kompletta förslag till nya riktlinjer innan uppdraget redovisas till regeringen. LRF återger nedan delar av remissens textavsnitt med förslag till justeringar, kompletterat med motiv för LRF:s förslag.

Kriterierna för skydds jakt

Naturvårdsverkets förslag:

3.1. Kriterier för skydds jakt efter angrepp på tamdjur

Kriterier för skydds jakt:

- Skydds jakt bör beviljas i de fall det under en 12 månadersperiod har dokumenterats två eller fler angrepp av björn, två eller fler angrepp av varg, alternativt två eller fler angrepp av lodjur på får/get inom ett område motsvarande storleken på ett genomsnittligt revir eller hemområde. Ett angrepp av varg och ett angrepp av lodjur räcker således inte för att kriteriet ska vara uppfyllt.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av björn, varg eller lodjur på nöt **eller häst** har inträffat.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av björn, varg eller lodjur har skett innanför ett stängsel som uppfyller Viltskadecenters rekommendationer för rovdjursavvisande stängsel (RAS).

LRF:s överväganden

LRF vill inledningsvis föreslå en tydligare skrivning i alla de avsnitt med förslag till kriterier för skydds jakt som återfinns i NV:s remiss och där LRF i detta remissvar föreslår justeringar i kriterierna. Föreslagen text i remissen, i första stycket i kriterierna lyder:

”Skydds jakt bör beviljas i de fall det under en 12 månadersperiod har dokumenterats två eller fler angrepp av björn, två eller fler angrepp av varg, alternativt två eller fler angrepp av lodjur . . ”

Uttrycket **två eller fler** kan tolkas så att skydds jakt bör beviljas om två angrepp har skett. Eller kan tolkas - när två angrepp har skett eller när fem angrepp har skett, bör skydds jakt beviljas. Det får absolut inte finnas något tolkningsutrymme vad gäller antalet ”erforderliga” angrepp i de kommande riktlinjerna - om sådana kriterier kommer att användas. LRF föreslår därför följande ändring i ovan angivna text:

”Skydds jakt bör beviljas i de fall det under en 12 månadersperiod har dokumenterats som mest två angrepp av björn, som mest två angrepp av varg, alternativt som mest två angrepp av lodjur . . ”

LRF vill poängtera att enbart räknande av tidigare angrepp som grund för beslut om skydds jakt inte har stöd i jaktförordningen. LRF har i detalj argumenterat om detta i

3(10)

LRF:s svar på NV:s remiss om riktlinjer 2023-11-13, dnr NV-00920-23 (bifogas). LRF tolkar förslagen till kriterier så att angrepp i remissen jämföras med ett angrepp där tamdjur har dödat. Det finns ingen definition av "angrepp" i denna remiss. LRF har i ovan nämnda remissvar i detalj givit förslag till definitioner av vad som utgör angrepp. LRF hänvisar även i det avseendet till remissvaret. Vidare har LRF givit detaljerat förslag på hur begreppet "allvarlig skada" ska definieras. LRF anser att allvarlig skada kan uppstå vid **ett** (1) angrepp. Det senare är väsentligt för länsstyrelsens handläggning eftersom länsstyrelsen ska ta beslut för att förhindra (framtida) allvarlig skada.

LRF har alltså i svar på tidigare remiss från NV om riktlinjer 2023-11-13 avvisat tanken på att antalet angrepp av varg ska avgöra om skydds jakt meddelas eller inte. LRF har under lång tid hävdats att räknandet av angrepp som kriterie för beslut om skydds jakt inte har stöd i jaktförordningen. Länsstyrelsens uppgift är att bedöma risken för om allvarlig skada kommer att ske. Inte i första hand att värdera vad som har hänt. Se vidare LRF:s svar på remissen med dnr NV-00920-23 (bifogas). LRF vill också med enfaset påpeka att 23 b § jaktförordningen ger myndigheterna möjlighet att besluta om skydds jakt innan någon skada har inträffat, när man med skäl kan utgå från att skada kommer att ske. Se utdrag från 23 b § jaktförordningen nedan.

"Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat."

Denna paragraf har endast tillämpats i ett mycket litet antal fall sedan paragrafen infördes 2013, trots att regeringens avsikt med bestämmelsen är att förhindra att rovdjurs angrepp sker.

En skadesituation kan utvecklas mycket snabbt, oavsett om varg är etablerad i området eller om skada orsakas av en vandringsvarg. Enligt LRF:s uppfattning kan då möjligen antalet angrepp ha betydelse. Inte som rigida gränser för beslut, utan som ledning för hur snabbt beslut måste tas. Ju fler angrepp desto mer uppenbart att ytterligare skada måste förhindras med omedelbar verkan. I en pågående skadesituation som inte har kunnat avbrytas kan en länsstyrelse inte bortse från det som har hänt, innan ett beslut tas. LRF bedömer att i ovan återgivna förslag om kriterier med antal angrepp, är antalet "erforderliga" angrepp så lågt att det kan vara en rimlig utgångspunkt för att bedöma situationens allvar men inte som rigida kriterier för länsstyrelsens beslut om skydds jakt. LRF vill poängtera att alla skadesituationer måste bedömas från fall till fall. I vissa situationer måste beslut tas efter ett angrepp, oavsett vilket tamdjur som angripits. Observera att LRF i ovanstående kriterier har gjort ett tillägg om ett angrepp på häst, i punkten om angrepp på nöt. Det finns efter angrepp på häst ingen annan lämplig lösning än skydds jakt.

Om begreppet ” inom ett område motsvarande storleken på ett genomsnittligt revir eller hemområde” som används i förslagen till kriterier för skyddsjakt.

LRF avstyrker denna avgränsning. Vargrevirens arealer förändras över tid. För många år sedan, när vi hade betydligt färre vargar som bara levde i Mellansverige, var reviren i genomsnitt mycket större. När antalet vargar blev större minskade revirstorleken i Mellansverige. I södra Sverige är revirstorleken i allmänhet mycket mindre än det som var en genomsnittlig revirstorlek i Mellansverige. Så – vad är ”storleken på ett genomsnittligt revir”? Dessutom är det i södra Sverige betydligt svårare att definiera ytan för ett befintligt revir. Ett normalår blir det ingen eller bristfällig spårning på snö. Om reviren ligger tätt är det svårt att överhuvudtaget bedöma var ”gränsen” mellan två eller flera revir finns. Med förslaget begrepp omhändertas heller inte s.k. vandringsvargar. Under nu innevarande säsong har vargar ofta rört sig över länsgränser i södra Sverige. Skador i ett län har kanske resulterat i beslut om skyddsjakt, men under handläggningen har vargen flyttat på sig och börjat göra skada i nästa län. Och så vidare. Detta visar att länen i Götaland är för små till ytan för att förvalta varg. Eftersom länsstyrelserna är självständiga myndigheter så börjar man ”ny räkning” när det gäller antal angrepp och grad av skadegörelse varje gång samma varg flyttar mellan två eller flera län. Det är orimligt. Tamdjurshållningen i ett område ska inte behöva tåla mer skador och olägenheter för att området ligger nära en eller flera länsgränser. Nu gällande lagstiftning kan inte kräva att två eller flera länsstyrelser samordnar sin bedömning av skador och sina beslut om skyddsjakt. I brist på sådana krav i författning måste NV i sina riktlinjer styra upp ovan återgivna händelsekedjor, genom att bl.a. trycka på att antal angrepp med mera inte får ses som händelser isolerade till ett län. En sådan skadesituation måste bedömas och hanteras med överblick över länsgränserna. Så att beslut om skyddsjakt tas på ett länsöverskridande faktaunderlag.

Enligt LRF:s uppfattning är det en förutsättning för att NV:s riktlinjer ska få verkan att regeringen ändrar 3 § punkt 3 i förordning om viltförvaltningsdelegationer (2009:1474), så att länsstyrelsen inte får besluta om egna riktlinjer för skyddsjakt. LRF har gjort en framställan om en sådan ändring till regeringen. Även NV bör begära en sådan ändring hos regeringen.

Förordning om viltförvaltningsdelegationer infördes 2009. NV publicerade sina riktlinjer om skyddsjakt 2012. Därefter har det inte funnits några behov av länsvisa riktlinjer om skyddsjakt. Punkt 3 i 3 § förordning om viltförvaltningsdelegationer är obsolet.

Naturvårdsverkets förslag:

Allvarlig skada

Enligt Viltskadecenters underlag bedöms ovanstående kriterier leda till att:

5(10)

- Förhindra allvarlig skada och påtagligt försvårad tamdjurshållning genom att hålla antalet angrepp per län och år under 1% av det totala antalet fårbesättningar i länet.
- Samtidigt som gynnsam bevarandestatus i Sverige upprätthålls för lodjur, varg och björn
- Samtidigt som det finns utrymme för länsstyrelserna att fatta beslut om skydds jakt av andra skäl än angrepp på tamdjur, tex angrepp på renar eller rovdjur som uppträder nära människor. • Samtidigt som det finns utrymme för länsstyrelserna att genom beslut om licensjakt fördela rovdjursarternas utbredning i Sverige.

LRF:s överväganden

Ovanstående antaganden bygger på en missuppfattning om att det skulle finnas en "gemensam fårnäring" i ett län. Alltså att det skulle finnas en näring eller juridisk person som man kan fördela rovdjurskostnader/skador på. Så är det förstås inte. Företagen som bedriver fåravel i ett län har inget annat gemensamt än att de har får i sin verksamhet. Det är varje gård med får som får ta inkomster och förluster i fårnäringen inom sitt företag. Det finns ingen som helst "fördelning" av kostnader, merarbete och skador orsakade av rovdjur mellan fårgårdar i ett län. Om en fårgård får förluster p.g.a. rovdjursangrepp påverkar detta inte övriga gårdar, mer än i närområdet. Ett mått enligt ovan är orimligt i alla avseenden. Man kan tolka förslaget så att det är acceptabelt för en länsstyrelse att acceptera upp till men inte mer än angrepp på 1 % av antalet fårgårdar i länet. I ett fårtätt län skulle förslaget innebära att ett stort antal angrepp skulle "vara acceptabelt". I ett fårglest län skulle man överskrida 1 % - målet redan efter ett fåtal angrepp. Hela idén om ett 1%-mål per län faller på sin egen orimlighet och har inget juridiskt stöd. Det finns ingen information i förslaget om hur länsstyrelsens arbete skulle gå till om "målet" om angrepp på högst 1 % av de fårbesättningar som finns i länet överskrids? Är det skydds jakt efter alla vargangrepp på fårbesättningar i länet - så snart "målet" är nått? LRF avstyrker med skärpa förslaget om att koppla beslut om skydds jakt till angrepp på 1 % av antalet fårbesättningar i ett län.

Det är dessutom viktigt att notera att underlaget som 1 % bygger på är bristfälligt. Det finns till exempel stora fel i remissens exempel om antalet fårgårdar per län. I Västra Götalands län finns enligt Jordbruksverkets statistik 1395 fårgårdar, inte 2232, och i Södermanlands län finns 324 fårgårdar, inte 458. Det är viktigt att dessa fel rättas, om den aktuella statistiken mot förmodan skulle bli del av underlag för NV:s svar på regeringsuppdraget. Resonemanget omfattar inte heller några uppgifter om vad ett angrepp har för ekonomiska konsekvenser. Som angetts ovan så innebär ett angrepp ett stort antal kostnader utöver eventuellt dödade djur, vilket vi har redogjort för i vårt tidigare remissvar.

6(10)

I tabellen som redogör för antalet angrepp per län i underlaget som utgör 1 % avses rovdjursangrepp av björn, varg och lo sammantaget. Vid handläggning av skydds jaktärenden handläggs dock varje djurart för sig. De ekonomiska konsekvenserna skiljer sig ofta stort mellan exempelvis ett angrepp av varg och ett angrepp av lo. Utan att ha gjort några bedömningar av de totala ekonomiska konsekvenserna av angrepp går det inte att uttala sig om vad som är normal affärsrisk.

Förslagen om kriterier för skydds jakt kan med LRF:s justeringar och förbehåll ovan användas som ett stöd för att bedöma pågående skadesituationer, utan att idén om angrepp på 1 % av antalet fårgårdar används. Med LRF:s förbehåll ovan motsätter sig LRF därmed inte helt förslaget om kriterier för skydds jakt. Dock med tillägg om häst, se ovan. LRF utgår från att regeringen slopar 3 punkten 3 § förordning om viltförvaltningsdelegationer (2009:1474). Om det senare inte sker kommer länsstyrelserna med stöd i författning kunna bortse från NV:s riktlinjer och besluta om egna riktlinjer. NV:s riktlinjer kommer då fortsatt att få marginell påverkan på rovdjursförvaltningen.

Genetiskt viktig varg

Naturvårdsverkets förslag

Kriterier för skydds jakt på invandrad varg i samband med angrepp på tamdjur:

- Skydds jakt bör beviljas i de fall det under en 12 månadersperiod har dokumenterats fyra eller fler angrepp på får/get inom ett område motsvarande storleken på ett genomsnittligt revir eller hemområde som under det senaste året har sökt bidrag till RAS men ännu inte fått beslut eller haft möjlighet att sätta upp stängslet.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall tre angrepp på nöt har inträffat.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av björn, varg eller lodjur har skett innanför ett stängsel som uppfyller Viltskadecenters rekommendationer för rovdjursavvisande stängsel (RAS).

LRF:s överväganden

I förslaget finns det särskilda kriterier för skydds jakt och ersättningar kopplat till invandrade vargar. Det anges att *”en kontinuerlig invandring av vargar från den finns-ryska populationen är en förutsättning för att länsstyrelsen inom ramen för gynnsam bevarandestatus ska ha utrymme att bevilja skydds jakt i andra delar av landet.*

Eftersom den invandrade vargen i sig gör det enklare (eller möjligt) att använda skydds jakt i andra delar av landet anser vi att kriteriet för skydds jakt på den invandrade vargen bör vara högre än för andra vargar i populationen, men att kriteriet bör specificeras så att det klart framgår hur mycket mer angrepp som kommer att accepteras innan beslut om skydds jakt fattas.”

Dessa kriterier innebär att Naturvårdsverket skiljer på invandrade vargar och övriga genetiskt viktiga vargar. I Naturvårdsverkets föreskrifter om förvaltning av stora rovdjur (NFS 2022:4) definieras en genetiskt viktig varg så som ”(e)n invandrad varg av östligt ursprung eller första generationens avkomma till sådan varg”. Det finns därför viss risk att det uppstår förvirring kring vad som avses med de olika kriterierna och vilka vargar som omfattas av vad om det inte tydligt framgår av riktlinjerna. Samtidigt är det av stor vikt att det är tydligt i riktlinjerna hur en vargs genetik ska påverka bedömningen vid skydds jakt, det har inte minst den senaste utvecklingen i södra Sverige visat, där varg som är avkomma från en invandrad varg, född i ett norskt revir, har orsakat ett stort antal angrepp i fyra län i Sverige, samt ett i Norge. Oklarheter kring vad som gäller för skydds jakt på en genetiskt viktig varg har lett till att den beslutade skydds jakten i Skåne, där angreppen började, först stoppades av länsstyrelsen och sen upphävdes av förvaltningsrätten. Domstolen har hänvisat till NV:s riktlinjer vid tolkning av jaktförordningens bestämmelser, trots att de inte är juridiskt bindande, vilket visar på vikten av korrekta och väl motiverade riktlinjer.

Även Kalmar länsstyrelse har beslutat om skydds jakt på samma varg efter fyra angrepp i länet, men även det beslutet upphävdes av förvaltningsrätten efter överklagande. Förvaltningsrätten menar att den skadegörande vargen, som jakten avser, potentiellt kan bidra på ett viktigt sätt till den skandinaviska vargpopulationens genetiska status. Det är dock oklart vad detta ställningstagande grundar sig på. Förvaltningsrätten gör också en jämförelse med ett kammarrättsavgörande (se Kammarrätten i Stockholms dom i mål nr 3854-13) som avsåg skydds jakt efter angrepp på ren. I det ärendet beaktade kammarrätten även olägenheterna av merarbete och att renhjorden huvudsakligen bestod av avelsdjur i sin bedömning. Förvaltningsrätten konstaterar sedan att i nu förevarande fall kan angreppen på tamboskap inte ha lika omfattande indirekta skadeverkningar som angreppen mot renhjörd. Att vargen i fråga inte har etablerat revir menar förvaltningsrätten också har betydelse för risken för fortsatt skada. Båda dessa antaganden har visat sig vara helt fel. Vargen har sedan domen kom orsakat ytterligare ett stort antal angrepp i Kronoberg och Skåne. De indirekta skadeverkningarna består bland annat i att tamdjurshållare i sex kommuner har uppmanats att ställa in sina djur hela dygnet, eller förstärka stängsel, vilket borde vara långt mer omfattande än i ärendet som avgjordes i kammarrätten.

Inför ett beslut om skydds jakt ska länsstyrelsen bedöma om det finns risk för allvarlig skada. Den bedömningen är densamma oberoende av om den skadegörande vargen är en invandrad varg eller en F1:a. Vidare får skydds jakt beslutas om det inte finns någon annan lämpligt lösning än skydds jakt för att förhindra allvarlig skada. Även bedömningen av om det finns andra lämpliga lösningar är oberoende av vargens genetiska status. Slutligen får skydds jakt beslutas om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Det är i den här delen av prövningen som den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen har betydelse för bedömningen. I nuvarande riktlinjer blandas de här olika bedömningarna ihop vilket leder till att det finns olika nivåer för allvarlig skada och lämpliga lösningar beroende på den skadegörande vargens genetiska status, vilket tyvärr också har fått fäste i utvecklingen av rättspraxis.

Enligt LRF:s uppfattning är vargens populationsutveckling och vargskadornas omfattning nu sådana att det måste göras skillnad på de egentliga invandrande vargarna (varg född i Finland eller Ryssland) och F1, det vill säga de egentliga invandrande vargarnas avkomma i första generation, när det gäller beslut om skydds jakt. Det finns nu så många F1 att det är orimligt att skydda alla dessa vargar från skydds jakt. Inte minst är innevarande vinters skadegörelse orsakad av en F1 i södra Sverige ett exempel på när sådant skydd leder till orimliga skador i flera län, till liten eller ingen nytta för vargens bevarandestatus.

LRF uppfattar NV:s förslag om skydds jakt på genetiskt viktig varg såsom att de kriterierna enbart rör de egentliga invandrade vargarna. LRF:s tillstyrker därför förslaget, i den meningen att det enbart rör de egentliga invandrade vargarna. Det vill säga - det är enbart dessa vargar som kan komma i fråga för särbehandling i samband med beslut om skydds jakt. F1 och generationerna därefter ska behandlas som de skandinaviska vargarna. Däremot avstyrker LRF förslagen vad gäller antalet "erforderliga" angrepp för denna bedömning. Det finns inget generellt juridiskt hinder för att besluta om skydds jakt på en invandrad varg. I jaktförordningens 23 a § stadgas att beslut om skydds jakt får tas: "*om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus*". Det innebär att i en situation där vargen har gynnsam bevarandestatus (vilket gäller nu i Sverige) och beslut om skydds jakt ska tas, är frågan som ska besvaras om en skydds jakt skulle försämra möjlighet att bibehålla gynnsam bevarandestatus. Enligt LRF:s uppfattning skulle det krävas mycket speciella omständigheter för att med skäl kunna hävda att skydds jakt på en enda invandrad varg "försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus".

LRF är som ovan påpekats i grunden emot tillämpning av antal angrepp som kriterie för beslut om skydds jakt. När det gäller de egentliga invandrade vargarna inser LRF att de kan ha betydelse för vargens bevarandestatus. Det finns dock inget generellt juridiskt hinder för att besluta om skydds jakt på en invandrad varg. Skydds jakt på egentliga

9(10)

invandrare kommer därför att behöva övervägas. LRF föreslår därför att kriterierna justeras vad gäller antal angrepp med mera, så att de är samma som för andra vargar enligt nedan:

Kriterier för skydds jakt på invandrad varg i samband med angrepp på tamdjur:

- Skydds jakt bör beviljas i de fall det under en 12 månadersperiod har dokumenterats **två** eller fler angrepp på får/get inom ett område motsvarande storleken på ett genomsnittligt revir eller hemområde.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall **ett** angrepp på nöt **eller häst** har inträffat.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av björn, varg eller lodjur har skett innanför ett stängsel som uppfyller Viltskadecenters rekommendationer för rovdjursavvisande stängsel (RAS).

LRF avstyrker förslaget om att koppla beslut om skydds jakt på invandrad varg till om gård inom ett område som motsvarar storleken på ett genomsnittligt revir har ansökt om bidrag till RAS under det senaste året. Det finns inget lagstöd vare sig för att kräva att någon ansöker om bidrag till RAS eller att kräva att någon sätter upp RAS. Den lagstiftning som rör stängsel stadgar att djurhållaren är skyldig att hålla sina tamdjur kvar inom stängslat område. Det finns däremot inget lagkrav på att djurhållaren är skyldig att stänga ut stora rovdjur från stängslat område.

Naturvårdsverkets förslag

Hund

3.2. Kriterier för skydds jakt efter angrepp på hund

Kriterier för skydds jakt:

- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av björn, varg, eller lodjur på hund bärande skyddsväst (med piggar eller liknande) har inträffat.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av björn, varg eller lodjur har skett på hund som förs i koppel.
- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av björn, varg eller lodjur har skett på hund i ägarens **tomt**.

- Skydds jakt bör beviljas i det fall ett angrepp av varg har skett på hund under pågående eftersök på skadat vilt.

LRF:s överväganden

LRF avstyrker förslaget om kriterie som innebär att angrepp på hund som **inte** bär skyddsväst med piggar eller liknande, inte ska utgöra skäl för beslut om skydds jakt. Dels finns inga empiriska belägg för att skyddsväst ger skydd mot rovdjursangrepp. Det finns i flera situationer goda skäl att inte använda väst av något slag på jakthundar. Det kan bero på att hunden är liten eller kortbent, som medför att västen hindrar hundens rörelser och förmåga att ta sig fram. Om hunden går i gryt med väst på är det mycket stor risk att hunden fastnar i grytet. Västens vikt kan vara problematisk för små hundar, de kan bli överansträngda. Det finns för alla jakthundar risk att västen fastnar i tät eller risig vegetation, så att hunden inte kan fly eller parera angrepp från rovdjur eller vildsvin. Det är därför orimligt att krav på skyddsväst ställs för beslut om skydds jakt efter angrepp.

Begreppen "gård eller trädgård" förekommer i första stycket punkt 1, 23 § jaktlagen (1987:259) och i punkt 2 i bilaga 4 till jaktförordningen (1987:905). Gård eller trädgård är i dessa bestämmelser inte definierade, vilket har orsakat problem vid tolkning om exakt var skydds jakten får bedrivas. Med stöd av nämnda bestämmelser. LRF föreslår därför att det i kriteriet om trädgård ändras från trädgård till tomt.

Enligt LRF:s bestämda uppfattning bör Naturvårdsverket remittera verkets kompletta förslag till nya riktlinjer innan uppdraget redovisas till regeringen.

Med vänliga hälsningar

LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND

Magnus Kindbom
T.f. Enhetschef
Enhet Näringspolitisk analys

Anders Wetterin
Näringspolitisk expert